

მ ვ ყ ე მ ს ი

ოპიციალური ნაწილი.

პ რ ო გ რ ა მ ე ა

დღასაწაულოებისა საპარტოვლოს სამსახრო-
სოფი 900 წლის რუსთა ნათლის-ღების მიღა
ბიღაან უმსრულავისა.

15 ივლისს 1888 წელსა რუსეთი დღე-
სასწაულობს 900 წლის იუბილეის თავის
ნათლის-ღებისას, რომელც მოხდა კიევში წმ.
მოციქულთ-სწორის დიდის მოხერხის ვლადიმი-
რის დროს 988 წელში. ეს რუსეთის დირს-
შესანიშნავი დღესასწაულობა, რომელც და-
სწავლესა ძველი რუსეთის ქრისტიან სწავლათ
განმანათლებლის გარდაცვალების დღეს, სა-
ქართველოს საეკლესიოში შესრულებულ იქ-
ნება შემდეგის სახით:

1) იქი ძველ ყოველ უსამრდლოე-
ლობის, საქართველოს ექსტროლის ზღვადი-
საგან ცნობება საეკლესიოის ეველა მდგელ-
მთავრებს, აგრეთვე მიწვევებთ ქართლის ეპარ-
ქიის ეველა ბეადოჩინებს და მონასტრების
წინამძღვრებს, რათა მათ მოაწოვონ ღვთის-
მსახურების წესი დაუჯდომელათ წმ. მოციქულთ
სწორის მოხერხის ვლადიმირის სედიდებელი,
ცხოვრების ადწინა და ხეტი ამა წმიდისა მთ-
დაში რწმუნებული ეკლესიებისათვის ამ უგა-
ნასენელთა ხარჯით.

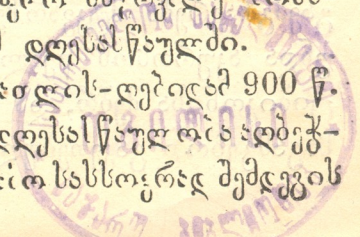
2) მდგელ-მოხერხები, მონასტრების წინამ-
ძღვარნი და ბეადოჩინები ვადღებულნი არი-
ან ცნობონ ეველა მდგელებს, რომ მათ ამ
დარი დღესასწაულის წინა-კვირბ დღეებში
გაცნონ თავიანთი სემწესონი წმ. ვლადიმი-
რის ცხოვრებას და მოღვაწეობას და მასთან,
რამდენათც შესაძლოა, აუხსნან მათ დირი
მნიშვნელობა ამ სედიროთ დღესასწაულობისა,

რომელიც შესრულებულ უნდა იქნეს ივლისის
15-სა დღესა.

3) საეკლესიოის ეველა ეკლესიებში
შესრულებულ უნდა იქნეს ღვთის-მსახურება
როგორც ამ დღესასწაულის წინა დღეს, ისე
თვით დღესასწაულის დღეს, თანახმად უწმი-
დისის სინოდის უქაზისა, თებერვლის 17-გან
ამა მიძინარე წლისა; და სხედდომ: დღე-
სასწაულის წინა დღეს, 14 ივლისს ღამის
თვეთ ღოცვა დაუჯდომელათ წმ. ვლადიმი-
რის სხედდომ, ეკლესიური ტიბიკონისა მებრ,
ხოლო თვით დღესასწაულის დღეა — წინა,
რომლის შემდეგ შესრულებულ უნდა იქნეს
ღოცნისა წელის საკურთხებლად, 1 ავიტოს
ტიბიკონისა მებრ.

4) დედენიდა გადეარგმნილ იქნეს
ქართულს ენაზე ცხოვრების ადწინა წმ. ვა-
დიმირისა და ღვთის-მსახურების წესი დაუჯ-
დომელთ სედიდებლად წმ. ვლადიმირისა სე-
ექსტროლისა ამ ეკლესიებისათვის, რომ-
ლებმაც ღვთის-მსახურება სრულდება მარტო
ქართულს ენაზე. ეს უკანსეხელი მოქმედება
მდინ სეჭროთა ქართველებისათვის, რომელ-
თც ხირად ჰქვიათ ლოტე ვლადიმირი
სახედად და რუსული ენის უცოდინარო-
ბისა გამო, იგინი მოკლებულნი არიან ვაი-
ტონ და მეთევიონ წმ. ვლადიმირის ცხოვ-
რება და მოღვაწეობა; გარდა ამისა, რომცა
ქართველები წინ-და-წინ შეისწავლიან თავის
სემძობლო ენაზე წმ. ვლადიმირის სედიდებელ
საგლობელს, იგინი უფრო მხურვალე მონა-
წილეობას მიიღებენ ამ დღესასწაულში.

თბილისში რუსთა ნათლის-ღებიდა 900 წ.
შესრულების იუბილეის დღესასწაულთან ადებ-
დელ უნდა იქნეს სემუდრო სასსოფრად შემდეგის

სახით: 1) დადგენილია, რათა თბილისში გამოჩინებულ ადგილზე აღაშენონ სამლოცველო წმ. მოციქულთ-სწორის ვლადიმირის სახელზე; კარდა ამისა ნიშნად ამა შესანიშნავი ეკლესიური შემოხვევასა გახსნილ იქნება საეკლესიო-არქეოლოგიური მუხეი საექსპონოსოსის შუა ადგილს, სიონის საკათედრო სობოროსთან.

2) წელის საკურთხეზად, რომელიც უნდა შესრულდეს 15 ივლისს მდინარე მტკვარზე, მახლობლად ძველი ანჩხატის სობოროსა მომხადებულ უნდა იქმანეს შესაფერი ადგილი, ამ შემთხვევისათვის გაკეთებული ფუნჩატურით.

3) ძალად ეოვლად უსამღვდელოესი საქართველოს ექსარხოსი თბილისის უმაღლესი სამღვდელოებითურთ დღესასწაულის წინა დღეს, 14 ივლისს, შესრულებს ღამის თევითი ლოცვას საკათედრო ტაძარში, ხოლო დღესასწაულის დღეს სწირავს ამავე ტაძარში. ქალაქის სხვა ეკლესიებში ღამის თევით ლოცვას და წირვას შესრულებენ წინამძღვრები კრებულითურთ.

4) დღესასწაულზე მოხატულებული იქნებიან წარმომადგენლები სამოქალაქო და სამხედრო უწყებისა, აგრეთვე მოქალაქენი.

5) ეკლესიებში ამ დღად შესანიშნავ დღეს, წირვის შემდეგ, უნდა წარმოთქმულ იქნეს ამ დიდი და სასულიერო დღესასწაულის შესაფერი სიტყვები.

6) წირვის გათავების შემდეგ ქალაქის ეველა ეკლესიებიდან უნდა მოვიდეს საკათედრო სიონის ტაძარში ლიტანია, რომელიც ძალად ეოვლად უსამღვდელოესის საქართველოს ექსარხოსის, მისი ვიკარების, აგრეთვე საქართველო-იმერეთის სინოდალნი კანტორის წევრების და სხვა დანარჩენი სამღვდელოებით გაემკსავრება მტკვარზე, იმ ადგილს, სადაც უნდა აკურთხონ წეალი ჰირველ აგვისტოს ტიბიკონისა მებრ, და სადაც ამისათვის იქნება საგანგებოდ გაკეთებული ფუნჩატური.

7) ამავე დღეს, 15 ივლისს, თბილისის სასულიერო სემინარიის შენობაში იქნება აქტი შემდეგი წესით: მობრძანდება თუ არა მათი ეოვლად უსამღვდელოესობა, საქართველოს ექსარხოსი, არქიერის მკალობები ივალობებენ ჰირველად „დღეს ძაღმა სულისა წმიდისამან ჩვენ მკვკარბნა“ და შემდეგ ტროპარს წმ. მთავრის ვლადიმირისას, რომლის შემდეგ რექტორი სემინარიისა, ორი მასწავლებელი და ერთი ადგილობრივი დეკანოზთაგანი წაიკითხვენ სახალხო ლექციებს, რომლებშიაც აღწერილი იქნება ისტორია და მნიშვნელობა ამა დღესასწაულობისა. კითხვას დროს იქ დასწრე ჰირნი ივალობებენ ხოლქე „უფალო აცხოვნე ერი შენი“, ხოლო მკალობები შეასრულებენ კონცერტს.

აქტას დასრულებას დროს ივალობებენ სალხურ საგალობელს „ღმერთო, დაიცვე შენე!“

სამარტოვლო-იმერეთის სინოდალური კანტორისაგან.

საქართველო-იმერეთის სინოდალნი კანტორის დადგენილობისა მებრ, 13 მაისიდან და 11 ივნისიდან 1888 წ., გურია-სამეგრელოის ეპარქიის ერთი ბლაღოჩინთაგანი მოწმობის მიცემისათვის გლენს ხანუა მამუკას ძის ნოდისადმი, რომ ეს უკანასკნელი მღვდლის შვილია, რომელზედაც საეკლესიო საბუთებში არ არის არავითარივე ცნობანი, დაშტრაფულ იქმნა ოცი მანეთით სამეგრელოის სასწავლებლის სასარგებლოდ, გაზეთ „მწყემსში“ გამოცხადებით გასაფრნილებლად, რომ საქართველოს საექსარხოსოსის სხვა ბლაღოჩინებმაც არ მისცენ შემდეგში ამ გვარი მოწმობები მთხოვნელთა.

სწორია: სეკრეტარი სუნიევი.

მწეპსი

1883-1888

«მწეპსი» გამოდის თვეში ორჯერ, ყოველი თვის თხუთმეტს და ოც-და-ათ რიცხვებში.

გ ა ზ ე თ ი ს ო ა ს ი :

«მწეპსი»	«მწეპსი» რუსული გამოცემით
12 თთვით 5 მან.	12 თთვით 6 მან.
6 — 3 —	6 — 4 —

გაზეთის ფულის და ყოველ გვარი წერილების გაზიარება შეიძლება რედაქციაში ამ ადრესით: *Въ Кавриани, В редакцію „Мѣсяца“ (Пастыр).*

ყველა სტატიები და კორრესპონდენციები, რომელნიც რედაქციაში იქნებიან გამოგზავნილნი დასაბეჭდავად, უთუოდ ვრცლად და გასაგებად უნდა იყვნენ ავტორთაგან ხელმოწერილნი. ავტორთაგან გამოგზავნილი სტატიები შეიძლება ხან-დის-ხან შემოკლებით და შესწორებით დაიბეჭდონ.

სტატია, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარჯით უკანვე დაებრუნოს. სტატიები მიიღებიან რუსულ ენაზე დაწერილნიც და თარგმნით დაიბეჭდებიან.

სადა სჯობს სამეგრელოს ოთხ-კლასიანი სასუ- ლიერო სასწავლებლის დაბინავება?

სამეგრელოს სასულიერო სასწავლებლის ახალ ადგილზე გადატან-გადმოტანის, ან ერთ რომელიმე ადგილს მისი სამუდამოდ დაბინავების შესახებ ბევრი დაწერია ჩვენს გამოცემაში. შევლას ნება ჰქონდა თავისუფლად გამოეტყვა თავის აზრი ჩვენი გამოცემის ფურცლებზე ამ სასწავლებლის სამუდამოდ დასაბინავებელი ადგილის შესახებ. პირველად ფოთელებმა მოინდომეს ამ სასწავლებლის ფოთში გადატანა, მაგრამ სამეგრელოს სამღვდლოება წინააღმდეგი გაუხდა ფოთელებს და არ დათანხმდა იგი სასწავლებლის ფოთში გადატანაზე. მაშინ ფოთელებმა სასწავლებლის სასარგებლოდ უხვის შეწირულებით მოინდომეს სამღვდლოების გულის მოგება და დათანხმება სასწავლებლის გადატანაზე. ფოთელების შეწირულებამ მისცა მიზეზი ახალ-სენაკელებს და მათაც აღუთქვეს სასწავლებელს შეწირულება არა ნაკლები ფოთელებზე, თუ კი ეს სასწავლებელი სენაკშივე დარჩებოდა. როდესაც სამეგრელოს სამღვდლოება დათანხმდა ახალ-სენაკელების შეწირულებას და გადაწყვიტა სასწავლებლის ახალ-

სენაკშივე დატოვება, ამ დროს მარტვილის საზოგადოებამ გამოაცხადა, რომ იგი მზად არის ათი-ათასი მანეთი შესწიროს ამ სასწავლებლის სასარგებლოდ, თუ იგი მარტვილში იქნება გადატანილი. მარტვილის საზოგადოებამ ამ სასწავლებლის სასარგებლოდ გამოღებული ფულები წარადგინა უწყმიდეს სინოდში. უწყმიდესი სინოდი მარტვილელების შეწირულებაზე თითქმის დათანხმდა და გადაწყვიტა, რომ თუ გივიენურის მხრით მარტვილისაუბუჯობესო ადგილი იყოს, იმ შემთხვევაში სამღვდლოებას ნება ეძლევა იქ გადიტანოს ეს სასწავლებელი. ეს სადავი-დარაბო კითხვა თითქმის გადაწყდა, მაგრამ დღეს ხელ-ახლად აღიძრა ბაასი ამ სასწავლებლის ახალ-სენაკშივე დატოვების, ანუ მარტვილში გადატანის შესახებ. დღეს ამ სასწავლებლის ფოთში გადატანაზე ხმა აღარ ისმის. სასულიერო მთავრობამაც კარგად დაინახა, რომ ფოთი გივიენურის მხრით სასწავლებლისათვის არ ვარგა. მხლა საქმე დარჩა მარტვილზე და ახალ-სენაკზე. ცხადია, და ამას არც ახალ-სენაკელები ჰყოფენ უარს, რომ ამ დაბაში არ ვარგა წყალი და ჰავა. მარტვილში წყალიც მშვენიერია და ჰავას ხომ ლაპარაკი არ უნდა, კაცის ჯანმრთელობის უმთავრესი პირობანიც ხომ კაი წყალი და

სალი ჰავა. მაშასადამე ამ მხრით მარტილის ვერ შეედრება ვერც შოთი და ვერც ახალ-სენაკი. ამბობენ, ახალ სენაკი სამეგრელოს შუა ადგილიაო. ეს მართალია. ახალ-სენაკი ნახევრობით სენაკისა და მთლად ზუგ. მაზრისათვის უფრო მახლობელი ადგილია, ვინემ მარტილი. მაგრამ ლენხუმელებისა და ნახევარი სენაკის მკვიდრთათვის მარტილია ახლო და დასამხარი ადგილი. სამღვდლოების უმეტეს ნაწილს მარტილში სურს სასწავლებლის დაბინავება. თუ ეს ასეა, სასწავლებელი უთუოდ მარტილში უნდა გადავიდეს, რადგან ამ უმეტესობის სურვილს უპირატესობას აღვეს და ასაბუთებეს მშენიერი ჰავა მარტილისა.

ახალ-სენაკში სასწავლებლის დაარსების მომხრეთა მოჰყავთ სხვა-და-სხვა მიზეზები, რომელნიც ვითომც სასწავლებლის საქმეს დააბრკოლებენ, თუ იგი მარტილში იქმნა გადატანილი. აი ეს მიზეზები: 1) მარტული დაშორებულია რკინის გზას; 2) სასწავლებელი თუ მარტილში იქნა, ძლიერ დაშორებული იქნება ეპისკოპოსის ნიადაგ სადგომ ბინისაგან, როდესაც სასწავლებელი უთუოდ ეპისკოპოსის ახლო უნდა იყოს; 3) ხშირად შეიძლება, რომ თითო კვირაობით შეიკრას გზა მარტილსა და შოთს შორის, მაშინ საჩქარო ჟურნალების დამტკიცება და განხილვა ეპისკოპოსისაგან მოუხერხებელი იქმნება; 4) რადგან მარტილში ხაზინა არ არის, სასწავლებლის ფულის შენახვა და მიღება ჯამაგირებისა განეღობება და მოუხერხებელი შეიქნება შიშისა გამო, რომ გზაში არ გაიცარცვოს ფულის მიმღები; 5) სიშორისა გამო მარტილში მასწავლებლად არაიენ წავაო; 6) სასწავლებელი უთუოდ ქალაქში უნდა იყოს და არა მიყრუებულ ადგილს, როგორც არის მარტილი და სხვა-და-სხვა...

ეს ჩამოთვლილი მიზეზები ძლიერ საფუძელიანად მიანჩნათ ზოგიერთებს და ამისათვის მათ შეუძლებლად მიანჩნათ სასულიერო სასწავლებლის ახალ-სენაკიდან მარტილში გადატანა. სხვამ როგორც უნდა იფიქროს, მაგრამ, ჩვენის აზრით, არც ერთი ზემო მოყვანილი მოსაზრებანი არ არიან იმდენად ყურადღების ღირსნი, რომ დააბრკოლონ სასწავლებლის მარტილში გადატანა, თუ კი სამღვდლოებას სურს ამ სასწავლებლისათვის ჭეშმარიტი კეთილ-დღეობა. სასწავლებლის წესდებულება სრულებით არ თხოულობს, რომ სასწავლებელი, მაინცა-და-მაინც, რკინის გზის ღიანდაგის ახლო იყოს. რა უნდა შესძინოს სასწავლებელს შოთი-თბილისის რკინის გზამ? ძარგი იქნე-

ბოდა, რომ სამღვდლოება ზუგდრისა, ლენხუმისა, და სენათისა რკინის გზით მიდიოდეს სენაკში, მაგრამ არც ერთ ამ ადგილების მკვიდრთა არ ემარჯვებაო რკინის გზით მისვლა-მოსვლა ახალ-სენაკში; მაშ რა უპირატესობას შეადგენს ის, რომ ახალ-სენაკი რკინის გზის სიახლოვეს არის?

ზორის სასწავლებელს და თელავისას იქვე გვერდში არ უდგას მღვდელ-მთავარი, მაგრამ ეს სასწავლებელი არსებობენ, სასწავლებლის ჟურნალებიც მტკიცდებიან თავის დროზე და სწავლის საქმეც კარგად მიდის. მთხ-კლასიანი სასულიერო სასწავლებელნი მაზრების სასწავლებლებად იწოდებიან. ამისთანა სასწავლებელნი ყველა მაზრებში უნდა იყონ. მაშასადამე ყველა მაზრებში უნდა დააარსონ ეპისკოპოსების კათედრებიც, მაგრამ ეს მოუხერხებელია და საქიროებაც სრულებით არ მოითხოვს, რომ მაინცა-და-მაინც ეპისკოპოსი სასწავლებლის გვერდით იყოს.

ხან-და-ხან გზა შეიკრება ხოლმე არა მარტო ჩვენში, არამედ იმპერიის სხვა ადგილებშიაც. მღესა ძიევზედ მაწყვეტილი იყო უკზობით ამ ზამთარში ორი კვირა; ძავკასიის რკინის გზაზე ამ იენისის თვეშიაც კი შეწყდა მისვლა-მოსვლა, მაგრამ სასწავლებლების საქმისათვის ამას არავითარი დაბრკოლება არ მიუტია.

რაც ახალი წესდებით ჩვენში სასულიერო სასწავლებელნი არსებობენ, არ გავანილა, რომ ხაზინილამ ფულის გამომტანს გზაში დაცემოდენ და ვისმეს მათთვის ფულები წაერთმიოს. ეს კი გავვიგონია, რომ ბერს ადგილს თვითონ მოსამსახურეთ შეუჭამიათ და გაუფლანგავსთ სასწავლებლის ფულები. ახალ-სენაკში ხაზინა კი იყო, მაგრამ სენაკის სასწავლებლის ერთ ზედამხედველს კარგა ბლომად შემოეხარჯა სასწავლებლის ფულები, რომელიც დღესაც ერიცხება მას ჯამაგირიდან ნაწილ-ნაწილად. მრთ პირს ებარა ფულიანი ყუთი, რომელიც რვა ადგილს იყო დაბეჭდილი და ხაზინაში ინახებოდა, მაგრამ ამ პირს მაინც შემოეკვრიხა ერთი თხუთმეტი ათასი მანეთი, რომლის ამოგებაც შეუძლებელი შეიქნა. ჩვენ უფრო მათი უნდა გვეშინოდეს, ვის ხელშიაც ფულები ინახებიან და არა გზაში დამხდომ ავაზაკებისა.

ნურაინ ნუ სწუხს იმაზედ, რომ, თუ მარტილში იქმნა გადატანილი სასწავლებელი, მასწავლებლად არაიენ წავაო. მლონდ ჯამაგირი დაუნინნეთ და ადგილი მიეცით მსურველთ და არა თუ მარტილში, ლენხუმშიაც სიხარულით გიახლებიან.

მასწავლებელს, თუ კი იგი თავის თანამდებობას რაგვიანად ასრულებს, თავისუფალი დრო არა აქვს დროების გასატარებლად. მაღაქვეში რამდენადაც დროს გატარებას ერთობიან მასწავლებელნი, იმდენად თავის საქმეს გულ-აგდებით ეცილებიან. რომ ეს მართალია, ვგონებ, ეჭვი არაყის აქვს, და ამიტომ ვიღვევაც უნდა ვცადოთ, რომ სასწავლებელი და მასწავლებელნი მოაშორონ იმისთანა ადგილებს, რომელნიც ხელს უშლიან როგორც მასწავლებლებს, ისე მოსწავლეებს. ამიტომ არ შეიძლება თანაერთობით არ მივეგობს ზოგიერთი მღვდელი მთაწერობისაგან წარმოთქმულ მოსახრებათა სასწავლებლების მყოფრო ადგილებში დაბინავების შესახებ. ამ მოსახრებას, რამდენადაც ვიცით, თანაერთობის ჩვენი მაღალი სასულიერო მართებლობაცა. ამ გარემოებას დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს სამეცნიერო-სამღვდელმშობებამ ზემოთ აღნიშნული კითხვის გადაწყვეტის დროს.

დებ. დ. დამბაშიძე.

საქართველოს სამხარისო მკვლევარის და მონასტრის დათვალიერება მისი მაღალ-ყოველად უსამღვდლოების, მთავარ-მისიკოსის პალატიანაგან.

(დასასრული *).

12 მაის, დილის ათ საათზე მისი მაღალ-ყოველად უსამღვდლოების, საქართველოს ექსარხის პალატიანაგან ყოველად სამღვდლო მზიგარისთან ერთად წაბრძანდა შოთის რკინის გზით სამტრედიამ ახალ-სენაკში, — სადაც მათი მეუფება მიზრძანდა 9 საათზე. ახალ-სენაკის რკინის გზის სადგურზე ექსარხის მიეგებნენ: მახრის უკრისი, სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველი თავის თანაშემწით, მახრის თავად-

აზნაურობის წინამძღოლი და ადგილობრივი მკვიდრი. მზაზე რკინის გზის სადგურს აქეთ, ექსარხის მიეგებნენ ახალ-სენაკის მკვიდრთაგან ამორჩეული დეპუტატები, რომელთაც მათ მეუფებას მართვეს პურ-მარილი. მათმა მეუფებამ მიიღო პურ-მარილი და პირდაპირ ადგილობრივ ეკლესიაში წაბრძანდა. შემდეგ ჩვეულებრივი შეგვიწყალენისა. მათი მეუფება ეკლესიიდან წაბრძანდა სასულიერო სასწავლებლის შენობაში. სასწავლებლის კარებთან მათ მეუფებას მიეგებნენ სასწავლებლის ზედამხედველი და ყველა მასწავლებელი, მათმა მეუფებამ გარდასცა ყველას ლოცვა-კურთხევა და შებრძანდა სასწავლებელში, სადაც სასწავლებლის ზედამხედველმა მათ მეუფებას მოახსენა სიტყვა.

თავის სიტყვაში ზედამხედველმა ჯერ გამოხატა ის სიხარული, რომელიც აღძრა საზოგადოებაში და განსაკუთრებით მასწავლებლებს და მოსწავლეთა შორის მათი მეუფების ახალ-სენაკში მობრძანებამ. შემდეგ აღწერა ლარბული მდგომარეობა სასწავლებლისა, რომელსაც შესაფერი შენობის უმეკონელობა არა აქვს არც წიგნთ-საცავი, არც საავად-მყოფო და არც ეკლესია, რომლებიც მოიბოკებიან ყოველ კვირს განწყობილ სასწავლებლებში. შემდეგ ზედამხედველი შეეხა სასწავლებლისათვის ახალი ადგილის გამორჩევის კითხვას და ვრცელად ჩამოთვალა როგორც ღირსებანი, ისე ნაკლებებანი ქალაქ ფოთის, ახალ სენაკის და მარტვილისა, რომელიც განშორებით სჯობია ფოთს და ახალ-სენაკს თავისი მშენებრივი ჰაერით და წყლით. მაგრამ ბ. ბოლოლიუბოვს მარტვილი მოუხერხებელ ადგილად მიჩნდა სასწავლებლისათვის, რადგან ეს ადგილი მოშორებულია რკინის გზიდან. თავის სიტყვა ბ. ბოლოლიუბოვმა დაათვა შემდეგი სიტყვებით:

«თქვენო მაღალ ყოველად უსამღვდლოებისაგან! თუმცა ჩვენ ვსცხოვრებთ რუსეთის შორეულ მხარეში და დაშორებულნი ვართ იმ ეპარქიებს, სადაც თქვენი მაღალ ყოველად უსამღვდლოებისა მღვდელთ-მთაწერობა, მაგრამ ჩვენც წაგვიკითხავს და გავვიგონია თქვენი მეუფების ნაყოფიერი მოღვაწეობა, ვიცით, რომ ყველა ეპარქიებში, სადაც კი თქვენი მეუფება მღვდელთ-მთაწერად ბრძანდებოდით,

განსაკუთრებითი მამა-შვილური სიყვარულით ეკიდებოდათ სასულიერო სასწავლებლებს. იმედი გვაქვს, რომ ჩვენი სასწავლებელიც მიიქცევა თქვენი მეუღლების უკრადლებას. შიმედლოვნებთ აგრეთვე, რომ თქვენი მეუღლების ადგილობრით მოზრდნება მალე გადაწყვეტს ჩვენი სასწავლებლის შესახებ კითხვას. იმედი გვაქვს აგრეთვე, რომ თქვენი მალალ ყოვლად უსამღვდელოესობის აქ მოზრდნება არ დაშთება ჩვენი სასულიერო სასწავლებლისათვის უნაყოფოდ».

ამ სიტყვის გათავების შემდეგ მათმა მეუღლებამ ბრძანა, რომ სამეგრელოს სასწავლებლის მდგომარეობამ გამოიწვია მათი მეუღლების ახალ-სენაკში მოზრდნება. შემდეგ ექსარქოსი მიუბრუნდა სამღვდელოებს, რომელიც იქვე იდგა, შემდეგის კითხვით: «რომელ ადგილს ამაჯობნებთ თქვენ სასწავლებლისათვის, მარტვილს, თუ ახალ-სენაკს?» სამღვდელოებას ეძინებოდა ამ პასუხზე გადაწყვეტილი პასუხის მიგება და ამიტომ პასუხი ვერ მისცეს ექსარქოსს. როცა მათი მეუღლება განმეორებით დაეკითხა სამღვდელოებას, მაშინ სამღვდელოების კრებრდამ ბლადოჩინმა მღვდელოება ბ. ბერიძემ მოახსენა მათ მეუღლებას შემდეგი: «მეუღლეთ მალალ ყოვლად უსამღვდელოესობაე! მეგრელების სამღვდელოება, ჩვენდა სამწუხაროდ, გაყოფილია ორ პარტიად, სამღვდელოების უმეტესობას სურს სასწავლებლის მარტვილში გადატანა, სადაც იყო ეს სასწავლებელი უწინ, უმცირეს ნაწილს სურს სასწავლებელს ახალ-სენაკშივე დატოვება, ხოლო არც ერთ მღვდელს არა სურს ამ სასწავლებლის შოთში გადატანა. მთელი სამღვდელოება მოხარულია, რომ თქვენმა მეუღლებამ კეთილ ინებებთ დათვლიერება სასწავლებლისათვის დანიშნული ადგილებსა ქ. შოთში, ახალ-სენაკში და მარტვილში. ამ დათვლიერების შემდეგ თქვენი მეუღლება თვითონ დარწმუნდება, თუ რომელი ადგილი უფრო საუმიჯობესო იქმნება სასწავლებლისათვის, ჩვენ დაიმედებულნი ვართ, რომ თქვენი მეუღლება საბოლოოდ გადაწყვეტს ამ კითხვას და ამითი დაიხსნის ჩვენს ერთად ერთ სასულიერო სასწავლებელს იმ განსაცდელისაგან, რომელშიაც არის იგი დღეს».

როცა ბ. ბერიძემ გაათავა სიტყვა, მათმა მეუღლებამ ბრძანა, რომ სასწავლებლისათვის ადგილის გამოჩვენა დამოკიდებულა სამღვდელოებაზე და ამიტომ სამღვდელოების მოვალეობა არის გამოიჩინოს სასწავლებლისათვის საუმიჯობესო ადგილი.

ამ დროს მათი მეუღლების წინაშე წარსდგა ვი-

ლაც ა—ოვი და მთელი დაბის მკვიდრთა სახელობით სთხოვა ექსარქოსს სასწავლებლის ახალ-სენაკში დატოვება; ამაზე ბლადოჩინმა ბერიძემ მოახსენა მათ მეუღლებას, რომ უ. ა—ოვი რუსია, და დროებით სცხოვრებს ახალ-სენაკში და არც არავის მიუცია მისთვის ნება-რთვა, რომ მსჯელობა იქონიოს სასწავლებლის შესახებ საქმეებზე. შევლა ეს საერო პირნი, დაუმატა ბ. ბერიძემ, ზრუნავენ მხოლოდ თავის ნივთიერს მდგომარეობაზე და არა ჩვენ შვილებზე, რომელნიც ამ სასწავლებელში იზრდებიან. თავდაუნაურობის მაზრის წინამძღოლმა, ახალ-სენაკში მცხოვრებმა თავადმა მ—ძემ სიტყვიერად სთხოვა მათ მეუღლებას, რომ სასწავლებელი იქნეს დარჩენილი რსევ ახალ-სენაკში, ამასთან თ. მხეიძემ დასძინა თავის გაკვირვება, რომ მ. ბერიძე უკანასკნელ კრებაზე სხვა დებულებებთან ერთად აცხადებდა სურვილს, რომ სასულიერო სასწავლებელი დარჩენილიყო ახალ-სენაკში და მან პირველად მოაწერა ხელი ამ საგანზე გუბრნატორ დედენილობას, ხოლო ვხლა კი მოსურნეა, რომ ეს სასწავლებელი მარტვილში იქნეს გადატანილი. ამაზე მ. ბერიძემ თავ. მხეიძეს მოახსენა შემდეგი: «მინგრელების სასულიერო სასწავლებელი, როგორც თვით მისი სახელ-წოდებდა განახანს არის სასულიერო და არა საუნაურო და ამიტომ ამ სასწავლებლის სხვა ადგილზე გადატანის საქმე შეეხება სამღვდელოებას და არა თავდაუნაურობას, ამ 4 წ. წინად აუნაურობამ ვახსნა საუნაურო სკოლა სენაკის მაზრაში, მაგრამ თავის სასწავლებლისათვის ამოიჩინეს არა ახალი-სენაკი, რადგან კარგად იცოდენ ახალ-სენაკის უვარგისობა ჰაერის და გვიგინურის მხრით, არამედ ძველი-სენაკი, რომელიც აქედგან 8-9 ვერსის სიშორეზე იქნება; თავდაუნაურობამ თავის შვილებს კი ააცილა ეს უბედურება და ჩვენ შვილებს რას დაეძებენ; იგინი არ ზრუნავენ, რომ ჩვენი შვილები ახალ-სენაკში მოკლებულნი იქნებიან კარგს ჰაერს და წყალს, რაც უმთავრეს პირობას შეადგენენ კაცის ჯანმრთელობისათვის. სამღვდელოების უკანასკნელ კრებაზე, მართალია, დადგენილ იქმნა სასწავლებელის ახალ-სენაკშივე დატოვება, მაგრამ უნდა იცოდეთ, თუ რამ გამოიწვია ეს. სამღვდელოებას თითქმის გვიბრძანებდენ, რომ სასწავლებელი გადაგვეტანა შოთში ეპარქიის განაპირას, შვიი ზღვის პირად. სამღვდელოებას უნდა ამოგვეჩრია ორში ერთი. როგორც მე, ისე ყველა ჩემმა თანამოძმეებმა საუკეთესოდ დავინახეთ სასწავლებლის ახალ-სენაკში-

ვე დატოვება, ვიდრე შოთში გადატანა, რომ ამით სასწავლებელი არ დაგვეშორებია სამკვლელოებას. გან 100-200 ვერსზე და არ მაგვეცა ჩენი შეკლები შოთის მაწებელ ჰავას, რომელაც მკუად მაწებელია განსაკუთრებით მათთვის, რომელიც პატარაობიდანვე არ არიან შეჩვეულნი ამ ჰავას.

მათმა მეუფებამ მიიღო მხედველობაში ყოველივე, რაც კი იყო ნათქვამი სასწავლებელს ადგილის გამორჩევის შესახებ. გადასცა ხალხს ლოცვა-კურთხევა და რკინის გზითვე გაემგზავრა აბაშის რკინის გზის სადგურზე, საიდანაც მათი მეუფება ყოველად სამღვდლო ბრიგორისთან ერთად ეტლით წაბრძანდა მარტვილში.

მზაზე მათმა მეუფებამ ინება ბანძის ეკლესიის დათვალიერება. ტაძრის კარებთან ექსარხოსს მიეგება ბლალაჩინი მღვდელი პ. ქეკელია, რომელმაც მათ მეუფებას მოახსენა მოკლე მგრობიარე სიტყვა.

ბანძის ეკლესიიდან დაწყებული მარტვილამდის გზაზე მათ მეუფებას ეგებებოდა მრავალი ხალხი. ნაშუადღეის ოთხ საათზე მათი მეუფება მიბრძანდა მარტვილში, აქ სობოროში მათ მეუფებას დახვდა სამღვდლოება და მრავალი ხალხი. სობოროს კარებთან სობოროს კლიუჩარმა მ. კ. ბ — იამ შემდეგი სიტყვა მოახსენა ექსარხოსს: «თქვენო მაღალ ყოვლად უსამღვდლოესობავ, მოწყალეო მწყემსთ-მთავარო! დღეს გეგებება თქვენ საქართველოს ერთი უქველესი ტაძარი, რომელიც ამპარტავენებს თავისი დამახრსებელის მოციქულის პნდრია პირველ-წოდებულის სახელით; გეგებება თქვენ, მაღალ ყოვლად უსამღვდლოესო მეუფეო, შესანიშნავი მარტვილის ტაძარი, რომელიც უხსოვარის დროიდან იყო მარტვილის ეპარქიას მღვდელთ-მთავრების კათედრად; აქედან იფინებოდა სწავლა-განათლება, სარწმუნოება და ზნეობა როგორც მარტვილის ეპარქიაში, ისე მის ახლო მახლო ადგილებში, აფხაზეთში, სვანეთში და ლეჩხუმში.

რადგან მარტვილის სობოროს თითქმის შესანიშნავი ადგილი ეკავა საქართველოს ეკლესიების შორის, ამიტომ იგი ხშირად გამხდარა ხოლმე ღარსი საპატია სტუმრების ხილვისა, ზოგჯერ უმაღლესი გვარეულობის წარმომადგენელ პირთაც, რომელნიც პატივსა სცემენ ამ ტაძრის დიდ მნიშვნელობას, უნახულიათ იგი; დღეს თქვენი მეუფების მობრძანებით გაბედნიერებულს მარტვილის სობოროს შეუძლია სიტყვას: «დიდება და მადლობა უფალსა დმერთსა,

ჩვენს შემომქმედსა, რომ კიდევ ღირს გეყო მან ხილვად უდიდესი სტუმრისა და აი ყველა აქ მდგომარეთათვალნი შესტყვიან თქვენ მეუფებას არა მარტო როგორც უწარჩინებულეს სტუმარს, არამედ მომამავალს უმაღლესი მიზნით — რაიცა საჭიროებს განახლებას, განახლოთ, რაიცა საჭიროებს გასწორებას, გაასწოროთ და დაუსრულებელი დაასრულოთ.

მოვედ მაღალ ყოვლად უსამღვდლოესო მეუფეო! ჩვენ მხურვალედ შევევედრებთ უზენაესს, რომ მან გრძელ ქამიერ ჰყოს თქვენი სიცოცხლე სასარგებლოდ ეკლესიისა და მამულისა».

მცირე შეგვიწყალენის შესრულების შემდეგ, მათმა მეუფებამ წარმოსთქვა მოკლე სიტყვა, რომელშიაც გადასცა ხალხს ლოცვა-კურთხევა. სიტყვის გათავების შემდეგ მათმა მეუფებამ, ჩვეულებისა მებრ, დაურიგა ხალხს თავის სიტყვები, ქართულად ნათარგმნი და წიგნაკებად გამოცემულნი.

მარტვილშიაც მათმა მეუფებამ დათვალიერა სასწავლებლისათვის ამორჩეული ადგილი, შემდეგ მიუბრუნდა სამღვდლოებას და უბრძანა შემდეგი: თქვენი საქმეა ამორჩიოთ სასწავლებლისათვის ადგილი იქ, სადაც ვნებაესთ, ამ საქმეში თქვენ ძალას ვერავინ ვერ დაგატანსთ, მხოლოდ ერთმანეთში შეთანხმდით და სადაც საუმჯობესო იქნებოდეს თქვენის შეილებისათვის, იქ ამორჩიოთ ადგილი სასწავლებლისათვის. როცა ამ გვარად გადაწყვეთ საქმეს, დასძინა მათმა მეუფებამ, სამღვდლოებამ თავის ჟურნალური დადგენილობა უნდა წარმომიდგინოს მე. ადგილის მდებარეობით და გიგინურის მხრით მარტვილმა კი შთაბეჭდილება მოახდინა ექსარხოსზე.

მეორე დღეს, დილის შვიდ საათზე მათი მეუფება ეტლით გამობრძანდა მარტვილიდან აბაშის რკინის გზის სადგურისაკენ, საიდანაც წაბრძანდა თბილისში. შოვლად სამღვდლო ბრიგორიმ ვააცილა მათი მეუფება მარელისის რკინის გზის სადგურამდის. მამოთხოვების დროს მათმა მეუფებამ დიდი მადლობა შესწირა ყოვლად სამღვდლო ბრიგორის. საზოგადოდ მათმა მეუფებამ მშვენიერი შთაბეჭდილება გამოიტანა დასავლეთის საქართველოში მოგზაურობის დროს; გუბერნიის ქალაქებიდან დაწყებული უბრალო სოფლებამდის ყველგან დიდის აზბით, პატივისცემით და სიყვარულობით ეგებებოდნენ მათ მეუფებას, როგორც მთავარ-ეპისკოპოსს და საქართველოს ეკლესიის ქათალიკოსს.

დეგ. დ. დამბაშიძე,

ახალი ამბები და შენიშვნები.

16 ივნისს მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესი პაპლადი, საქართველოს ექსარხოსი ობილიხილამ წაბრძანდა ძახეთისაკენ ადგილობრივი ეკლესიების და მონასტრების დასათვლიერებლად. ექსარხოსის განსაკუთრებითი ყურადღება მიუქცევია ბოდბის სობოროში წმ. მოციქულთ-სწორის ნინა მართველთ-განმანათლებელის სასაფლაოს, რომლის სასარგებლოდ მათ მეუფებას შეუწირავს 160 მანეთი. ამ მოგზაურობის დროს ყველგან დიდს ამბით და პატივისცემით მიუღიანათ მათი მეუფება როგორც ადმინისტრაციის წარმომადგენელთ, ისე ადგილობრივი მკვიდრთა. ადგილობრივი ეკლესიების და მონასტრების დახედვის შემდეგ მათი მეუფება ძახეთიდან დაბრუნებულა ობილისში, სადაც მობრძანებულა ამათთვის 20-ს. დაწვრილებითი აღწერა მათი მეუფების ძახეთში მოგზაურობისა იქნება ჩვენი გამოცემის შემდეგს ნომრებში.

* *

რუსთა მიერ ნათლის-ღების მიღებრიდან 900 წლის შესრულების დღესასწაულობის შესახებ, რომელიც მომავალი თთვის, ივლისის 15 არის დანიშნული, იმერეთის ეპისკოპოსმა ყოვლად სამღვდელო ბაბრიცმა და ზურა-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა ბრიგორიმ უკვე მოახდინეს ჯეროვანი განკარგულება ამ შესანიშნავი დღესასწაულობის შესახებ. მათი მეუფებისაგან ებრძანათ მათდამი რწმუნებული ეპარქიების ყველა მონასტრების და ეკლესიების წინამძღვართ, რათა მათ როგორც 14 ივლისს, ისე თერთ დღესასწაულის დღეს სწორად ეკლესიებში და წარმოსთქვან დიდს შესაფერი ნობღებრიანი. შოგლად სამღვდელო ბაბრიცმა და ბრიგორიმ უკვე დაბარეს ჩვენი რედაქციიდან რამდენიმე ასი ცალი წიგნაკებისა, რომლებშიაც აღწერილია ცხოვრება და მოღვაწეობა წმ. მოციქულთ-სწორის პლადიმირისა.

ჩვენ წინ-დაწინვე ვიცოდით, რომ ამ დღესასწაულისათვის საჭირო იქნებოდა წმ. პლადიმირის ცხოვრების და მოღვაწეობის აღწერილობა, ამიტომ ჩვენ ამ წმიდანის ცხოვრების აღწერილობა დაუბეჭდეთ როგორც თერთ კურსულში, ისე წიგნაკებდ რუსულს და მარცხულს ენაზე. მითო ცალი წიგნაკისა ღირს 2 კაპ.

* *

წელს მუთაისის სასულიერო სასწავლებელში კურსი შეასრულეს სულ 60 მოწაფემ. ამათში სასწავლებლის სამმართველომ 39 მოწაფე იცნო ღირსად სემინარიის პირველ კლასშიდ გასაგზავნად.

* *

ჩვენ გავიგეთ, რომ მუთაისის სასულიერო სასწავლებლის დასაწყისი მოსამზადებელი კლასის მასწავლებლად ეოთიფი ბ. ილი. მატარაძე, აწირებს ჯერძო სასწავლებლის გახსნას; ბ. მატარაძეს სურს ამჟამადს ემაწვილები განსაკუთრებით ზემოდადნიშნული სასწავლებლის მეორე მოსამზადებელი კლასისათვის, ამის თაობაზე ბ. მატარაძეს თხოვნაც გაუგზავნია, სადაც უკრარს.

* *

ერთი საუყრადღებო შემთხვევა მომხდარა ამას წინათ პეტერბურგში, მიტრანოლიტის პლატონის კიევი-დაბრუნების წინად. მიტრანოლიტი დასწრებას წირვასეისაკივის სობორში. სობორს წინამძღვარი მისულა მიტრანოლიტის და მოუხსენებია, რომარ ინგლისელს, რომელთაც ერთი პრესვიტერიანებს ეკლესიის მღვდელია, უნდათ ღოცვა-გურთხევა მიიღონ იქვენი მეუფებისაგან და ნება-რთვას ითხოვენ. მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესს თანხმობა განუცხადებია.

რადესაც ეს ინგლისელები მისულან მწუქსთ-მთავართან, მიტრანოლიტს პლატონს მიუგია მათთვის ღოცვა-გურთხევა და მასთან უთქვამს მათთვის შექმნილი სიტუაცია: «სახელითა ერთაისისა, ჩვენ ეკლესიისათვის საზოგადო ჭეშმარიტისა ღვთისა გაგურთხეთ თქვენ და ვისურვებ თქვენთვის უოკელიკა კარეს» და შექმნილ მატება: «იმედი მაქვს, რომ ის კადელი, რომელიც აქვეყნაზე, ჩვენ თვითონ შექმნიით, განახეყვად ერთი ჭეშმარიტის ეკლესიის სსკა-და-სსკა აღმსარებელთათვის, ჯერ კადეკ არ ამღვებულა ცამდის და ამიტომ, ვეიქრებ, რომ არ მოუშლეს მიაღწიოს ღვთისადმი იმ გურთხევამ, რომელიც გარდმოგურთხეთ მე თქვენ ქრისტეს სსკადთ და გაგურთხეთ თქვენ, როგორც მქმნის ქრისტეს მიერ.

ამ სიტუაცებს მღიერი შთაბეჭდვება მოუხდენით ინგლისელებზე. გარეთი «პეტერბურგის თურქული» ამბობს: «ამ ინგლისელებში დიდია არა მარტო სიყვარული და სტივის ტემა მიტრანოლიტ ზელტონისადმი, არამედ ჩვენი მარტო-მადეგებელი სარწმუნოებისადმიც და ამიტომ ამ ინგლისელებში სრული განაცხადეს, რათა შეუერთდნენ მარტო-მადეგებლებს.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საწმინდოებასა და კეთილფასეობაზე.

ვ ს ლ გ რ ე ბ ა

წმ. მოციქულთ-სწორის დიდის მთავრის
ვლადიმირისა.

განმანათლებელი რუსეთისა, მოციქულთ-სწორი დი მთავარი ვლადიმირი იყო შვილი-შვილი წმ. ილლასი, და უნეტარნი შვილი დიდი მთავრის სვიატოსლავ იგორევის ძისა და ამავე დროს შვილის-შვილის შვილი რუსეთის პირველი ხელმწიფისა და სახელმწიფოს დამფუძნებლის რუსიკისა.

თავის ძმების სიკვდილის შემდეგ ვლადიმერი შეიქნა სრული მთელბული მთელი რუსეთის სახელმწიფოსა; იგი ამ დროს კრძთ-თაყვანისმცემელი იყო და ამიტომ ქალაქ ვიეჟში დასდგა კერძი: პერუნა; ეს იყო სის კერძი, რომელსაც თავი ვერცხლისა ქქონდა და უფაჟები რქრასი, შემდეგ დასდგა კერძი: სორსი, დაუბოდა, სტრიბოდა, მოკოშა და სიმირგლა, რომელთაც კრძთ-თაყვანისმცემელი სწინაგდენ მსხვერზლს და უწოდებდენ ღმერთებს. ნოგოროდში, მდინარე რეხოვის ნაპირზე, ბრძანებისა მებრ დობრინისა დადგეს კერძი ღმერთის პერუნისა, რომელსაც ქალაქ ნოგოროდის მკვიდრი სწინაგდენ მსხვერზლსა.

973 წელში, როცა მთავარი ვლადიმირი ჩხუბის კელიდამ დაბრუნდა, ვიეჟში სამადლობელი მსხვერზლი შესწირა კერძებს. რომ უფრო დიდი მადლობა შეეწირა ღმერთებისათვის და ამით ეჩვენებია თავისი მათდამი მარხილება, ზოგიერთმა მოსუცბულებმა და დიდმა კაცებმა უჩინეს მთავარს კერძებისათვის ვინმე ვაჟს, ანუ ქალის შეწირვა, რომელსაც კი ხვდებოდა წილი. ამ დროს ვიეჟში სტანკრება ერთი ქრისტიანი კაცი, სახელად თეოდორე, მის წყაგა ვაჟი შვლი, ავრეთვე ქრისტიანი, სახელად იოანე. სწორეთ ამ იოანეს ხვდა წილი, იგი უნდა შეეწირათ მსხვერზლად კერძებისათვის. თეოდორემ

უარი სთქვა თავის შვილის მიცემაზე. კრძთ-თაყვანისმცემლების გაშმაგებული გრჯა შემოესვია თეოდორეს სახლს და ითხოდა, რომ იოანე მიეტა მათთვის. მათ შინ გაბრახებული თეოდორე გამოვარდა გარედ და ხმა მძლავრ სთქვა: «თქვენ ღმერთები კი ანა გუგოსთ, ანამედ სუები; რა ღმერთობა იგინი, როცა თვითონ გაკეთებელი არიან კაცის ხელისაგან; ჭეშმარიტი ღმერთია მხოლოდ ის, რომელსაც ჩვენ, ქრისტიანები ვსტუმთ თაყვანს!» კრძთ-თაყვანისმცემელთა გაბრახებული გრჯა მივარდა ქრისტეს აღმსარებელთ, ჩაუხვრია მათ სახლი და დახარცა იგინი.

თეოდორე და ძე მისი იოანე შეიქნენ პირველი მოწამენი ქრისტეს საწმინდოების აღსარებისათვის რუსეთში.

თუმცა თვითონ ვლადიმირი კრძთ-თაყვანისმცემელი იყო, და არ სწამდა ჭეშმარიტი ღმერთი, მაგრამ მის ჯარში მსახურებდენ ბევრი ქრისტიანები, რომელნიც უჩნებდენ ვლადიმირს, რომელიც სხვა საწმინდოების მიღებას. თვითველი ჯარის კაცი თავის საწმინდოებას უქებდა ვლადიმირს. პირველად, 986 წელში ვლადიმირთან მივიდნენ ვოლკუსკის ბოლგარები, რომელნიც მამადის საწმინდოებისანი იყვნენ და უჩინეს მთავარს მათი აღსარების მიღებას.

— «მთავარო, მოახსენეს მათ, შენ, როგორცა სხანს, ბრძენი და ძლიერი კაცი ხარ, მაგრამ არ უწყვი ჭეშმარიტი სჯული; ეწმინდე მადამეტს და თაყვანი ეცი მას».

— «სახელდობრ რაში მდგომარეობს თქვენი სჯული?» ჭკითხა ბოლგარებს მთავარმა.

— «ჩვენი სჯული მდგომარეობს მასში, რომ ჩვენს გვრწამს ერთი ღმერთი და იმის წინასწარ-მეტყველი მადამეტი, რომელიც ასწავებს ხალხს, თუ როგორ უნდა იტნოკრას კაცმა ქვეყანაზე წმინდად!» შემდეგ ბოლგარებმა ვრცლად მოუთხრეს მთავარს მამადის საწმინდოების უმთავრესი შინაარსი. ვლადიმირმა მოისმინა მათი სიტყვები და, როცა შეიტყო, რომ მამადის სწავლისა მებრ, ახლად დაბადებულ მამრობითი სქესის ემწვილებს უნდა წინ-დაეცეთთოს და აღკრძალულია ღვინის და ღორის ხორცის ხმარება; არ მოეწონა ეს და, როცა მთავარმა გაისტუმრა ბოლგარები, უთხრა:

«რუსისათვის სასამოკანოა სმა და უიმისობა არ შეგვიძლია».

ბოლგარების შემდეგ კლადიმართან მივიდნენ ნემცები—ფრანგები და მოახსენეს მთავარს: «ჩვენ უამოკვანა თქვენთან ზაზამ, რომელმაც გვიბრძანა მოგასვენოთ შენ შემდეგი: «ჩვენი საწმინოება არის ჭეშმარიტი ნათელი; ჩვენ თაყვანს ვსტუმთ ღმერთს, რომელმაც შექმნა ცა და ქვეყნა, ვარსკვლავნი და მთვარე, მზე და ყოველივე სულდგმული, ხალხი თქვენი ღმერთები ხეობა». კლადიმარმა ვერც ამ საწმინოების მიღება გბუდა და ნემცებზე ბოლგარებით გაისტუმრა. შემდეგ მთავართან მივიდნენ ებრაელები, რომელთა გარდაცემის მათ, რომ ფრანგებმა ვერც გააკვირეს ეს მთავართან და მოახსენეს მას შემდეგ:

— «მთავარო ჩვენ გავიგონეთ, რომ თქვენთან მოსულან ბოლგარები და ნემცები და თითოეულ მათგანს უჭია თქვენთვის თავის საწმინოება; მაგრამ იცოდეთ, მთავარო, რომ ქრისტიანებს სწამს ის ღმერთი, რომელიც ჩვენმა მამებმა ერთ დროს ჯვარს ატყვეს, ჩვენ ვივერწმინებთ ერთ ღმერთსა, რომელიც არის ღმერთი აბრაამისა, ისაკისა და იაკობისა».

— «კარგი, მაგრამ ერთი ეს მითხარით, რომა მდგომარეობს თქვენი სჯული!» ჭკითსა უჩიებს მთავარმა.

— «ჩვენ უნდა წინ დავიციოთოთ, არ უნდა ვსტუმოთ არც ღმერთს ხარცა და არც კურდღლისა და უნდა ვიდღესასწაულოთ ხოლმე შაფათი, მიუგეს უჩიებმა».

— «კარგი, მაგრამ მითხარით, სად არის თქვენი სამშობლო?» ხელმოკრედ ჭკითსა მათ კლადიმარმა.

— «ჩვენი სამშობლო არის იერუსალიმი. მაგრამ ღმერთი გაუჩინდა ჩვენ წინა-პართა და გაფანტა ისანი სსვა-და-სსვა ქვეყნებში, ხოლო ჩვენი ქვეყნა მისცა სამფლობელოდ ქრისტიანებს».

— «თუ მაგრკა, მიუგო მათ კლადიმარმა, მას თქვენ რომელია ასწავლით სსვას, რომელსაც თქვენ თვითონ განგებულნი ყოფილხართ ღმერთისაგან, რომ თქვენი სჯული ღმერთის მოსაწონი ყოფილიყო, იგი არ გაგაფანტავდათ თქვენ სსვა-და-სსვა ადგილებში. ანუ რომ არ განდათ თქვენ, რომ ჩვენც თქვენსავით გავკვირისხდეს ღმერთი. ამ სიტუვებით კლადიმარმა გაისტუმრა უჩიებმა».

დაბოლოს გაეკში მოვიდა ერთი ბერძნის ბერძენი კაცი სახელად კირილე, რომელიც გამოეცხადა კლადიმარს და მოახსენა:

— «ჩვენმდის მოახწია ხმებმა, რომ თქვენთან მოსულან ბოლგარები, რათა მიუღებინებოთ თქვენთვის თავიანთი საწმინოება; მაგრამ იცოდეთ, მთავარო, რომ აღმსარებელი მამადისა დაწყველინი არიან ღმერთისაგან, რომელმაც ისანი, რომელნიც უწინდელს დროში დაიდუმნენ სოლომ და გომარში და რომლებსუდაც ღმერთმა გადმოაქვინა ცეცხლი და გუბრა; ამგვარადვე ამ ცოდვითაც ელის დაღუბა, რომელთა ღმერთი მოკვლეს დასჯად ყოველთა კაცთა, რომელნიც სხადიოდენ უსჯულეობისა. აგრეთვე გავიგონეთ, განაგრძო ბერძენმა, რომ რომიდგანაც მოსულან თქვენთან გამოგზავნილი კაცები, რომელთაც უჩიევით თქვენთვის მათი საწმინოების მიღება. ფრანგების საწმინოება მხოლოდ ცოტათი განსხვავდება ჩვენი საწმინოებისაგან; მაგრამ ამით აქვსთ ღმერთის-მისარებებაში ბეკრა ისეთა წესნი, რომელნიც ღმერთისაგან არ არის დაარსებულნი».

შემდეგ ბერძენმა გადასცა კლადიმარს დაბადების წიგნის შინაარსი, ძველსა და ახალი აღთქმასა, ისტორიული მოთხრობა ქვეყნის შექმნასე და ბოლოს უჩვენა სურათი, რომელსედაც დასატული იყო იესო ქრისტის მუხრედ მოსვლა და განსჯა ხალხთა. ამ სურათმა დიდი ზედ გავლენა იქონია კლადიმარზე, მან ჩემათ ჩაილაპარაკა: «ნეტარება იმით, რომელნიც სდგანან მარჯვენით და მწუხარება მათ, რომელნიც სდგანან მარცხით». ამითი ისარგებლა კირილემ და მოახსენა მთავარს: «თუ გსურს მარჯვნივ დგომა, მაშინათელს იდე». მაგრამ კლადიმარმა ვერ გბუდა ამ დიდი და წმიდასაქმის ასე უცფად და მოუფიქრებლად ხელის მოკიდება და თავის წინა-პართა საწმინოების მიტოვება; მთავარს სურდა, რომ მოეფიქრა კარვად და შემდეგ აღერხია რომელიმე საწმინოება. კაცის კაცებს უბრძანა, რომ ბერძენი კირილე დიდის საჩუქრებით გაეშავთ სამშობლოში».

ერთი წლის შემდეგ დიდმა მთავარმა შეჭკრბა დიდი კაცები და მოსურებულნი და უთხრა მათ: «ჩემთან მოვიდნენ ბოლგარები, რომელთაც მიწნიეს მათი საწმინოების მიღება; მოვიდნენ აგრეთვე ნემცები და უჩიები, რომლებიც აგრეთვე აქებდენ თავის სჯულს, ბოლგარს მოვიდნენ ჩემთან ბერძენები და კარგა საკამოდ და დალაგებით მეღაზარავენ მე ქვეყნის შექმნასე, კაცის ბედზე, და იმა სოფლის ცხოვრებაზე; თქვენ რას მიჩნევთ!»

— «თუ თუელი აქებს თავის საწმინოებას და სსვებს აძაგებს, მიუგეს დიდმა კაცებმა და მოსურებულებმა, და თუ გსურსთ ნამდვილად შევიტყოთ, თუ ვინა საწმინოება ჭეშმარიტი და ნამდვილია, ამისათვის

უსათუოდ საჭიროა ამოვიჩინოთ მტკანუ ზიკები და გავგზავნოთ ისინი სხვა-და-სხვა ქვეყნებში. ივინა ადგილობით მოისმენენ და ხსკერ ღვა-მსახურების წესებს და ნამდვილ ჭეშმარიტებას შეტყობინებენ.

ვლადიმირმა მიიღო ეს რჩევა, აღიწინა ათი კაცი და უბრძანა მათ, რომ ზიკებელად წასულიყვნენ ბოლგარებთან და ნემცებთან და გამოეცადათ მათი საწმენოება. რამდენიმე ხნის შემდეგ გაგზავნილი კაცები მობრუნდნენ და გამოუცხადეს მთავარს, რომ მათ არც მაჭმადის და არც თხანკების ღვთის-მსახურების წესები არ მოეწონათ, მაშინ ვლადიმირმა გაგზავნა ივინა ამავე მიზნისათვის კონსტანტინეპოლში ბერებთან.

როცა უცხო ტომთა მოსვლა გაიგეს, კონსტანტინეპოლის პატრიარქმა წმ. სოფიის საკრებულო ტაძარში დანიშნა სტანგებო ღვთის-მსახურება სადღესასწაულო გალობით. ვლადიმირისაგან გაგზავნილი კაცები შეიყვანეს ტაძარში და ისეთ ადგილს დაუყენეს, საიდან განსჯენ კარგად შეიძლება ტაძრის მდიდრული მორთულობის დათვალიერება და აჩქიერის მკალობელთა გუნდის მშვენიერი გალობის მოსმენაც.

საბერძნეთიდან მობრუნდნენ ვლადიმირისაგან გაგზავნილი კაცები და მოახსენეს მთავარს შემდეგი:

— «ჩვენ ვიყავით ბოლგარების ქვეყანაში და ვნახეთ, როგორ ღოგოვდნენ მოსლემანები თავიანთ ტაძრებში, რომელთაც ისინი მუხითებს უწოდებენ; მოსლემანთა ტაძარში არა არის რა კაცის გულის გამახარებელი, მათი სჯული არ კარგა. ვიყავით ნემცებშიც და ვნახეთ მათ ტაძრებში ბერები სხვა-და-სხვა წესები, მაგრამ მათი ტაძრებიც მეტად მოკლებულნი არიან მდიდრულ მორთულობას და ბოლოს ვიყავით ბერძნებთან, ჩვენ წავიყვანეს ტაძარში, რომელშიც ისინი ემსახურებიან თავიანთ ღმერთს. ღვთის მსახურების დროს ჩვენ არ ვიცოდით, ცაში ვიყავით, თუ მიწაზე. ჩვენ არ შეგვიძლია სიტყვიერად გადმოვცეთ ის სიწმიდე და ღვთის მსახურების წესების სიმშვენიერე, რომელიც ჩვენ ვნახეთ ბერძნების ღვთის მსახურებაში; ჩვენ სრული დაწმენილებულნი ვართ, რომ ბერძნების ტაძრებში თვით ღმერთი მუნ არის მღვდლებთან ერთად და ეს ღვთის

მსახურებად უკეთესია უკვალ ღვთის მსახურებაზე. ჩვენ ამას იქით დარ შეგვიძლია ვემსახუროთ ჩვენ ღმერთებს».

— «ნამდვილია, მოახსენეს მთავარს დიდმა კაცებმა, — რომ ბერძნების სჯული უკვალზე უკეთესი არ ყოფილიყო, შენი ბებიაც, მთავრინა ოღლა, რომელიც უკვალზე უბრძნესი იყო, არ მიიღებდა მას».

— «სად მივიღოთ ჩვენ ნათლის-ღება!»! ჭკითხა მათ დიდმა მთავარმა.

— «სადაც თქვენ ისურვებთ, იქ მივიღებთ», მიუგეს მთავარს.

988 წელში, ე. ი. ამ დღიდან ერთი წლის გასვლის შემდეგ, ვლადიმირმა შემოსაია ჯარი ბერძნების ერთ ქალაქს კოკსუნს; მოქალაქენი ჩაიკეტნ ქალაქში და მამცურად იგებებდნენ მტერს. როცა ვლადიმირმა ნახა მოქალაქეების მამცობა, ბრძანა, რომ ქალაქის კედლების განშემო გაეკეთებიათ მიწების გროვები, გორსუნულებმა გააკეთეს კედლების ძირში ნახვრეტები და იქიდან გაჭქონდათ რუსის ჯარისაგან დაურდილი მიწა. ვლადიმირმა ნახა, რომ ვერას გააწყობდა მტერთან და განიზრახა ქალაქისათვის თავი დაენებებია, მაგრამ სწორეთ ამ დროს ერთმა მოქალაქეთაგანმა, სახელად ანასტასმა, რომელსაც უნდოდა ჩაკელო ქალაქი მტრების ხელში, შეიღდის ისარზე მთავარს პატარა ბარათი და ისროლა კედელს გარეთ, სადაც რუსის ჯარი იდგა. ამ ბარათში ეწერა: «კედელს გარედ, აღმოსავლეთის მხრით, არიან ჩვენი ჭეხა, რომლებიდანაც მიღით წყალი შემოდის ქალაქში; ვადათხარეთ ეს ჭეხი და წყალი დააკავთ». შეიტყო თუ არა ეს, ვლადიმირმა შეხედა ცას და წარმოასთქვა: «თუმცა უფალი შემეწია და ეს ქალაქი ავიდე, მაშინ უსათუოდ ნათელს ვიღებ». ვადათხარეს მიწა და ნახეს ჭეხი, წყლის მიღები გააფუჭეს; უწყლობით შეწუსებულნი მოქალაქენი დაემოწინილენ ვლადიმირს. დაიხურა თუ არა ქალაქი, ვლადიმირმა შეუთვალა ბერძნების იმპერატორებს კონსტანტინეს და კასილს: «მე დავიხურე თქვენი ქალაქი კოკსუნის, ასეთივე ბედი მოკლის თქვენს სატანტო ქალაქსაც, თუ თქვენ წინააღმდეგი გახდებით თქვენი დის წარკენა ანხას ჩემს ცოლად მოცემაზე. ამასე ვლადიმირმა იმპერატორებისაგან პასუხად მიიღო,

რომ მათ ქრისტიანული განონებისა მებრ ან შეუძლიათ თავის და მათხორეონ ცოლად კერბთ-თაყვანისმცემელს. ამ პასუხის ბილების შემდეგ ვლადიმირმა გადასწყვიტა დაუფრებლად ქრისტიანობის მიღება.

შესატანე მოგვიტხოვრობს, რომ სანამ ცრეკენანა ვორსუნში მოვიდოდა, ვლადიმირს ისე საშინლად ასტიკვდა თვალები, რომ ვეღარას სედავდა. როცა ეს შეიტყო ცრეკენამ, შეუთვალა მთავარს: «თუ გინდა ძალე განიკურნო მგ სენისაგან, ნათელს იღე». ვლადიმირმა გაუგონა თავის მოძაგალი მეუღლის კეთილ რჩევას და მშინვე ბძმანა მოკემზადებიათ უოკელივე საჭირო წმიდა ნათლის-ღებისათვის. საიდუმლო ნათლის-ღებისა შესრულა ვორსუნის ეპისკოპოსმა სამღვდელთაგან-თერთ და როცა ეპისკოპოსმა სელი დასსა ვლადიმირს, მთავარი უცრად განიკურნა და, ამ სასწაულით განცვიფრებულმა, დაივირა: «ესლა მხოლოდ ვინილე მე ჭეშმარიტი ღმერთი».

ამ სასწაულის ხილვის შემდეგ, მთავრის ზოგიერთი ჯარის ვაცებიც მიინათლენ. ამის შემდეგ შესრულებულ იქნა ჯვარისწერაც დიდი მთავრის ცრეკენა ანნაზე.

ვლადიმირმა იდექსასწაულს თავისი ქორწინება, აღაშენა ვორსუნში ტაძარი იოანე-ნათლის მცემლის სახელობაზე და შემდეგ ვორსუნი დაუბრუნა ბერძენს, თან წამოიყვანა ვორსუნელი მღვდლები და დაბრუნდა თავის სატახტო ქალაქს კიევში; ამავე დროს, როგორც ზოგიერთი ცნობებიდანა სხანს, მოვიდა ვორსუნის ეპისკოპოსი კორსუნში ბერძენი მისალი, რომელიც მიტროპოლიტმა დანიშნა რუსეთის ახალი ეპისკოპოსის ტამკედ.

კიევში დაბრუნების თანავე ვლადიმირის ქრისტიანული საქმიეო მისი შვილების და ჯარის ვაცთა ნათლის-ღება და უკელა კერპების მოხზობა. ამ გვარი მოქმედებით დაიწყო რუსების ქრისტეს სარწმუნოებაზე მოქცევა, რომელიც მოხდა 989 წელში.

ხალხის მონათვლის შემდეგ დიდი მთავარი შეუდგა ტაძრების შენებას, რომლებსაც უმეტესად იმ ადგილებზე აშენებდა, სადაც იყვნენ დადგმულნი კერპები. მთავარმა აცრეთვე ბძმანა, რომ ტაძრები აეშენებინათ

რუსეთის სსვა ქალაქებშიაც და განათლათ რუსის ხალხი უკელა ქალაქებში და სოფლებში.

მონათვლის შემდეგ დიდი მთავარი ვლადიმირა შექმნა ნამდვილი კეთილის-მეოფელი და ღვთის-მოშიმი ვაცი. იგი ზრუნავდა სახელმწიფოს შინაგან კეთილგანწყობილებაზე, მაგრამ ამავე დროს სამხედრო საქმიეებზედაც ზრუნავდა, რადგან ველური ხალხები სშირად ეცემოდნენ ხოლმე თავს რუსეთის ქალაქებს და სოფლებს, ამიტომ მთავარი მეუღამ მწად იყო მტრების პასუხის მასაცემად. 992 წელში მთავარი წავიდა ჯარით ხორვატების წინააღმდეგ და როცა ხსუბის ველიდგან მობრუნდა, შეატოო თავ-დაცემა შენეეკებისა, რომელნიც მდინარე სულას იქითა ნაპირს ესასლენ. მაშინვე ჯარით გამოუდგა მტრის და დაამარცხა მტარებელნი მდინარე ტრუბის პირად.

ამის შემდეგ, 996 წელში, ვლადიმირი სელ-მეორედ გაელაშქრა პერსეკების წინააღმდეგ, რადგან ისინი სელ-მეორედ შემოესივნენ რუსეთის სამხედროებში და შემოეკრევენ გარს ქალაქ ვასილევს, მთავარმა დაამარცხა მტრები და გარეკა ისინი თავის ქვეყნიდგან.

1014 წელში პერსეკები კიდევ შემოესივნენ რუსეთის სამხედროებში; ავად-მყოფმა და მოსუტებულმა მთავარმა ველარ შესძლო ჯარის წინამძღოლობა და ეს მიანდო თავის საუფარელ შვილს ბორისს, როსტოვსკის მთავარს, რომელიც იმ დროს კიევში იმყოფებოდა. ჯარის გალასქრების შემდეგ ვლადიმირიც ძალე გადიცვალა. ის გადიცვალა თავის სასახლეში, რომელიც ქალაქს გარეთა ჭქონდა, სოფელს ბერესტოვში 15 ივლის 1015 წელს.

გაიკეს თუ არა მთავრის ვლადიმირის გარდაცვალება, უჩიცხვი ხალხი გაეშურა ეკლესიაში კეთილი მთავრის სატირლად; დიდი ვაცები სტიროდენ ვლადიმირს, როგორც რუსეთის დამცველს, ღარბინი როგორც თავის მიფრველს და მჩენელს. გვამი წმ. მთავრის ვლადიმირისა ჩასკენეს მარმარილოს გუბოში და დასაფლავეს ტაძრის შუა ადგილს, დიდი მთავრისა ანნას სასაფლავოს გვერდით.

წმ. მოციქულთ-სწორის მთავრის ვლადიმირის სსენების დღეს წმ. ეკლესია დექსასწაულბს თუთს-მეტს ივლისს.

მაწამე სარწმუნოებისათვის.

(დასასრული *).

მაშინ, მარკიანეს ჩვენებისა მებრ, ერთმა მერხმ-
ლემ აიღო ხის კვეყო, რომელიც მას ხელში ეკავა
და რაც შეეძლო, ისე დაჰკრა მარკიანეს თავზე. მარ-
კიანე დაბარბაცდა, ამ დაკვრამ დააკრუა იგი და სრუ-
ლიად გრძნობა დაუკარგა მას.

ხალხი, მხედველი ამ სახარელი წამებისა, ში-
შისაგან თრთოდა.

ხალხის გროვიდგან უეცრად მოისმა უკმაყო-
ფილების ხმა: — თქვენ კაცები ხართ, თუ მხეცები? —
რისთვის სტანჯავთ მაგ საწყალ ქალს? რა დაგიშავათ
მან მაგის ფასი?

წყრომით მიიხედ-მოიხედა მარკიანემ, რომელსაც
მეტად ეწყინა ზემოდ წარმოთქმული სიტყვები; მან
ბევრი ათვლიერა ხალხის კრებაში ამ სიტყვების დამ-
ძახი პირი, მაგრამ ვერაფერ ვერ დაინახა.

ამასობაში ხალხი, რომელიც აქამომდე ხმა
ამოუღებლად შესტკეროდა ყველა ამ ტანჯვას, თით-
ქო გამოფხიზლდა. შოველი მხრიდამ მოისმა უკმა-
ყოფილების ხმა. ტყუილად ცდილობდა მარკიანე,
რომ წესიერება ჩამოეგდო ხალხში; იგი ამინებდა
ხალხს, რომ სალდათებს დავახვევთო, მაგრამ მას
აღარავინ უგონებდა. აღლეგება ძლიერდებოდა, მო-
ისმა ხმა-მალალი ყვირილი. საქმიდამ სჩანდა, რომ
უსათუოდ ამბობება უნდა მომხდარიყო. რომაელებმა
იგრძნეს, თუ რა ხიფათი მოელოდათ მათ და თავი
მოიყარეს თავის უმფროსის გარეშე და ამოაღეს
ხრმლები. სისხლის ღვრა აუტკალვებელი იყო.

ამ დროს ხალხის გროვიდამ სიჩქარით გამოვარ-
და ერთი მტირალი დედა-კაცი და გაბედვით მივიდა
მარკიანესთან. ეს ქალი იყო იულიანა, რომელიც
მარკიანეს ტანჯვის დაწყების შემდეგ თანაუკრძობდა
ამ სარწმუნოებისათვის წამებულს!

— რა დაწავა ამ ტანჯულმა, მწვალვებლო? — ეკით-
ხებოდა იელიანა მარკიანეს. — რატომ სტანჯავ ამ
ქალს? თუ მას სიკვდილით დასჯა გადაუწყვიტეთ,
უკეთესია ერთბაშად მოჰკლათ, ვანემ ასე უღპერთოთ
და შეუბრალებლად გლოჯოთ იგი. სჩანს ჩენი იმ-

პერატორი კარგი კაცი ყოფილა, რომ ნებას გაძლევს
თქვენ ასე იმოქმედოთ! — უსაყვედურა იულიანამ.

იულიანის ასეთმა გაბედულმა საქციელმა ყველა-
ნი გააოცა და შეაფიქრა. შევლანი შეფიქრდენ, რომ
იმპერატორმა ამ შეურაცხებისათვის არ ააოხროს
მთელი ქალაქიო. სწორეთ ამ გარემოებამ შეაჩერა
ამბოხება და ხალხი დაამშვიდა.

შველაზე უწინ მარკიანე მოვიდა გონზე.

— შენ როგორა ბედავ, თავხედო, შეურაცხე-
ბით მოიხსენიო ჩენი დიდი იმპერატორი? დაიყვირა
მარკიანემ. შენ, როგორცა სჩანს, ქრისტეს სარწმუ-
ნოებით ხარ შეპყრობილი. დაიჭირეთ იგი! — უბრძანა
მარკიანემ თავის მხლებლებს.

— დახაც ქრისტიანე ვარ, შე გველემზაო და
ამოსაყარდნელო, — გაბედულად მიუგო იულიანამ,
რომელიც უკვე გაკავებული ჰყავდათ მხედრებს.

იგი წაიყვანეს საპყრობილეთში, ხოლო მარკიანეს
ხელ-ახლად დაუწყეს ტანჯვა, მაგრამ ვერაფერი ვერ
უყვეს ქრისტეს მტკიცედ აღმსარებელს.

მაშინ მარკიანემ გადაწყვიტა უკანასკნელი სა-
შუალების ხმარება, რომლისაც ქრისტიანებს, როგორც
კონსულმა უკვე იცოდა, ძალიან ეშინოდათ. მარკი-
ანემ ბრძანა, რომ მარკიანე სრულიად გაეტიტლებიათ
და ჩამოეტარებიათ ყველა ქუჩებში. კონსულის მოსაზ-
რება გამართლდა. მართლაც, პატიოსანი ქალისათვის
ეს სასჯელი ყოველ ტანჯვაზე უარესი იყო.

აი გაუდგა გზას სამარცხენო ლატანია. წინ
მიუძღვისთ მებუკე, მის შემდეგ ორ მხედარს ბაწ-
რით მიჰყავს ტიტველა მარკიანე! მათ უკან მისდევს
ქვეითი ჯარი რომაელებისა. შოველ ქუჩის შესახვევ-
ში. ლიტანია შეჩერდებოდა ხოლმე, სცემდენ საყ-
ვირს და ერთი მხედარი ხმა-მალლა გაჰყვიროდა: «ასე
სჯიან ქრისტიანებს, რომელთაც არა სწამთ ჩენი
ღმერთები!» ამ ხმაურობაზე ყოველი კუთხიდან იკრი-
ბებოდა ხალხი ამ სანახაურობის საცქერლად. ზოგნი
ისეთ უგულობას იჩენდენ, რომ კიდევ დასტინოდენ
საბრალო მარკიანეს. მაგრამ უმეტესობას, განსაკუთ-
რებით ქალებს, ებრალებოდათ მარკიანე და ფარულად
სწყევლიდენ მერხმლეთ.

რა მდგომარეობაში იყო თვით წამებული?
მარკიანეს რცხვენოდა ასეთი შეურაცხებისა და
ცრემლით ევედრებოდა ღმერთს: — «უფალო, დამიფა-
რე მე სირცხვილისაგან!»

*) ის. „მწვემისი“ № 11 1888 წ.

ღმერთმა შეისმინა მარჯარას ვედრება.

შეცრად სქელმა ნისლმა ისე დაფარა იგი, რომ არაფერს არ შეეძლო დაენახა მისი სიტუტელი. ტყუილად ცდილობდნენ მერხმლენი გაეფანტათ ნისლი, მაგრამ ვერ ახერხებდნენ! ამ გვარად უზრდელ კერპთთაყვანისმცემელთ მოესპოთ საშუალება დაეცინათ საბრალო ქრისტიანე ქალისათვის. ხალხს შერცხვა და მარჯარა პირ-და-პირ წაიყვანეს საპყრობილეში, სადაც იყო იუდეანა, რომელიც, რაც კი შეიძლებოდა, ისე დასტანჯეს, და შემდეგ გაათიტელეს და ისე ჩამოატარეს ქალაქში, მაგრამ ღმერთმა ისიც დაითარა ხალხის კიცხვისაგან.

VIII

ხოლო რომელმან დაითმინოს სრულიად, იგი სცხოვრდეს (მათ. 10, 22).

დიოსკორი ხელ-მეორედ წავიდა მარკიანესთან, რომელიც ღრმად დაფიქრებული იჯდა სახლში. როცა მარკიანემ შემოსული სტუმარი დაინახა, დაივირა:

— არა, შენ ქალს ახლაც არ უნდა უარ-ჰყოვს ქრისტეს სარწმუნოება და ვინ მოიფიქრებდა, რომ ეს სუსტი ქალი, რომელიც ფუფუნებაში იყო აღზრდილი, მოითმენდა იმ ტანჯვას, რომელიც ქრისტეს სარწმუნოებისათვის მასს მიეყენეთ!

დიოსკორი დაღვრემილი იდგა და ხმას არ იღებდა.

— მაგრამ ყოველივე ამაში ვინ არის დამნაშავე? შენ, დიოსკორო, მხოლოდ შენ. რატომ შემატყობიე მე, რომ შენი ქალი ქრისტიანია? ვინმე სხვას ვაცნობებდი ამას, მე კი გაფიქრებოდი, და შენი ქალი უნებლად დაშთებოდა, ახლა კი იგი მიუცილებლად სიკვდილით უნდა დაისაჯოს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მისი შემხედვარე სხვებიც გადავლენ ქრისტიანობაში, რომელიც წინააღმდეგია ჩვენი ღმერთებისა. აი დღესაც ერთმა სულელმა ქალმა თქვენი ქალის ტანჯვა რომ იყურა, დაუტევა ჩვენი ღმერთები და ირწმუნა ქრისტე. შეიძლება შენ სხვა რამე საშუალება ეცოდნე! მირჩიე რამე, როცა ასეთ ქრისტიანულ სიმაგრესა ვხედავ, მე აღარ ვიცი, რა ვქნა.

დიოსკორი წამოდგა ადგილიდან.

— შენ მართალს ამბობ, კონსულო, — მიუგო დიოსკორმა გადაწყვეტით, — დიხხ, მეტი აღარა გვრჩება. რა, უნდა სიკვდილით დასაჯოთ გაუგონარი.

მარკიანემ მაშინვე მოიხმო ასისთავი და მისცა ზრახნება მარჯარას სიკვდილით დასჯის შესახებ.

სოტა ხნის შემდეგ მიტოვდა ქალაქში დადიოდნენ გზიერები და გაიძახოდნენ: «შეიკრიბენით ილიოპოლის მოქალაქენო, დღეს სიკვდილით დასჯიან ორ ქრისტიანე ქალს!»

ეს ამბავი მივიდა დიოსკორის ყურამდისაც.

მას მთელი პირის სახე აუთრთოლდა. ბული შეუღონდა, როცა წარმოადგინა. თუ რისათვის ამ-ზადებდა თავის ქალს. დიოსკორმა კიდევ უფრო შეიქმუხნა შუბლი, თავი ძირს ჩაღუნა და დიდხანს ხმა ამოუღებლად იდგა. მის გულში ჩხუბობდნენ ერთის მხრით მამის სიყვარულის გრძნობა, ხოლო მეორეს მხრით კერპთთაყვანისმცემელის ფანატიზმი და მთავრობის მორჩილება. შანატიზმა და მთავრობის მორჩილებამ სძლიეს მამის სიყვარულის გრძნობას. — «აღბად ასე მეწერა ბედისგან» — გადასწყვეტა დიოსკორმა და მიუბრუნდა მარკიანეს, რომელიც ხმა ამოუღებლად შესტკეროდა მას.

— კონსულო, მე შენთან ერთი თხოვნა მაქვს.

— სთქვი, რა თხოვნაა.

— მართი სიკვთე მიყავი; ნება მიბოძე, რომ ჩემს ხელით მოგვეთო თავი ჩემს დამნაშავე ქალს.

ამისთანა უჩვეულებრივი თხოვნამ გააკვირვა თვით გულცივი მარკიანეც; მაგრამ მარკიანემ ეს თხოვნა სიამოვნებით მოიხმინა, რადგან თუმცა იგი მეტად გულცივი იყო, მაგრამ მაინც არა სურდა, რომ თავის თავზე მიეღო ქალის სიკვდილი. ამიტომ მარკიანემ სხარულით მიუგო დიოსკორს:

— სიამოვნებით აღვასრულებ თქვენს თხოვნას. იცოდე კი, რომ ხელი არ აგიძივდივდეს, რადგან ნაჩვევი არა ხარ. ოჰ, შენს კანონები მორჩილებას საზღვარი არა აქვს, მე უსათუოდ ვაცნობებ ამას მთავრობას, და ის უეჭველად უხვად დაგაჯილდოებს შენ!

ამ მუსაიფის დროს მარკიანესთან მოვიდა ერთი ასისთავთაგანი და მიართვა კონსულს ქალაღი-კონსულმა წაიკითხა თუ არა ქალღდი, მიუბრუნდა დიოსკორს შემდეგი სიტყვით:

— მამატივე, რომ მე თან ვერ წამოგყვები შენ, რადგან საჩუქარო საქმეები მაქვს; მარტო შენ წადი.

ღიოსკორი გამოემშვიდობა მარკიანეს და გამოვიდა ქუჩაზე, სადაც აუარებელი ხალხი იყო თავმოყრილი გზირების მოპატიჟებით. მალე ცნენოხანმა მცველებმა მოიყვანეს ქრისტიანე ქალები, რომელთაც სიკვდილით დასჯა ჰქონდათ გადაწყვეტილი. მოწამეების პირის სახეზე იხატებოდა მშვენიერი ღამილი. სიხარულით მოელოდნენ ისინი სიკვდილს, რომელიც გადაარჩინდა მათ ამდენ წვალებას.

ღიოსკორმა, როცა მათ მიუახლოვდა, ხელი ჰკრა მერხმლეს, რომელიც მარვარას მახლობლად იდგა, და თავად დაიჭირა მისი ადგილი. ღიოსკორის ასეთმა საქციელმა გააოცა ხალხი, რომელიც მოუთმენლად ელოდა, თუ რა იქნებოდა.

სასიკვდინეთ დასჯილნი გაიყვანეს ქალაქ გარეთ დასასჯელ ადგილს.

— მზაზე ღიოსკორი ეჩუჩხულებოდა მარვარას:

— უარ ჰყავ ქრისტე, შე უბედურო. ბანა შენ მოგწონს ასე სასირცხრო სიკვდილი?

მარვარა ხმას არ იღებდა.

ამასობაში ყოველივე მზად იყო სასჯელისათვის. დასჯამდის მოვიდა მარკიანეს მწერალი და ხმა მალა წაიკითხა შემდეგი სასიკვდინე განაჩენი: «ილიოპოლის მოქალაქე ქალნი მარვარა და იულიანა, რადგან ისინი ქრისტიანობას აღაარებენ, კონსტანტინის დადგენილობით ისჯებიან სიკვდილით და უნდა მოეკვითოს მათ თავები. იცოდეთ, რომ ასე მოეპყრობიან ყველას, ვინც აღაარებს ქრისტიანობას და დასტოვებს თავის ძველს სარწმუნოებას, რომელიც დამტკიცებულია კანონებით». ამ განაჩენის წაკითხვას შემდეგ მწერალი წავიდა. ღიოსკორი და ძერხმლე ხელ-აწლად დადგნენ მოწამეების გვერდით.

ნაშუადღევი იქნებოდა. ბრწყინვალე შუქი მზისა, რომელიც მთელს მოედანს სახსლის ფერი ელვარებით ფარავდა, ნათლად ელვარებდა ამოღებულ ხრმლებზე.

ქრისტიანე ქალებმა გამოისახეს პირ-გვარი, მოიყარეს მუხლი და მორჩილად დალუნეს თავები ძირს. ღიოსკორმა მიუღირა ხმალი მარვარას. ამ დროს საზარელი შეხედულება ჰქონდა ღიოსკორს, რომელიც მზად იყო მოეკვითა თავი თავის ქალისათვის. მისმა პირის სახემ დაჰკარგა კაცის სახე და დაემხგავსა მხეცს. მისი ჩაღამებული თვალები ელვარებდნენ.

უკანასკნელად ღიოსკორი მიუბრუნდა თავის ქალს და შეჰყვირა: — უარ-ჰყავ!

მარვარა თითქმის არ განძრეულა და არც ხმა ამოუღია მის პირს. დაპირდაპირებული ხმალი დაიქნია ღიოსკორმა და სისხლიანი თავი ძირს ეგდო. ამავე დროს გაისმა მეორე დაკრა, და მეორე თავიც დავარდა მიწაზე, — მერხმლემ მოკვითა თავ იულიანას. ხალხის გროვა შეკრთა.

IX

სასჯელის ადგილიდგან, სადაც მოწამეთა უთავო გვამები ეწყვნენ, მხოლოდ ღიოსკორი და ორი მცველი არ მიდიოდნენ. რისათვის დარჩა აქ ღიოსკორი? შეიძლება იგი თავის ქალს, რომელიც მას წინად მეთად უყვარდა, დასტიროდა, ანუ ეგებ სხვა რამეზე ფაქრობდა, — მაგრამ ეს არაფერ არ იცოდა. მხოლოდ ღიოსკორი დაფიქრებული დასცქეროდა მარვარას თავს.

მის უკან, ხმა ამოუღებლად, იდგნენ შუბებზე დაყრდნობილნი მხედრები.

სამი საათი გავიდა და ესენი მაინც აქვე იდგნენ. დაღამდა კიდევ. მაგრამ, როგორც სჩანდა, ღიოსკორი წასვლას არა ფიქრობდა, მხედრები კი ვერ ბედავდნენ რამე ეთქვათ დაფიქრებული ღიოსკორისათვის.

შუბებზე მხედრებმა თვალი მოჰკრეს დასავლეთისაკენ პატარა ღრუბელს, რომელიც რაც კი უახლოვდებოდა მათ, ისე დიდდებოდა. მხედრებმა კარგად იცოდნენ, ადგილობითი ტაროსის ვითარება; ისინი მიხედნენ, რომ უსათუოდ გაავდარდებოდა და წვიმას ელვა-ქუხილიც მოჰყვებოდა თან. მივიდნენ ღიოსკორთან და გამოათხიზლეს ის, შემდეგ მისი ყურადღება მიაქციეს ღრუბელზე.

ღიოსკორმა შეხედა ღრუბელს და უგრძობლად დაბრუნდა ქალაქში. დროც იყო. შუბებზე დაუბერა გრიგალმა, რომელიც ქუხილის მომასწავებელია, შორს ბრწყინავდა ელვა, ქუხილი გამუდმებით მოისმოდა. ღრუბელი უცბად დაუახლოვდათ მათ. მაგრამ დაფიქრებული ღიოსკორი ვერაფერს ვერ ნიშნავდა.

ჯერ ცოტა წამოწვიმა და მერე დაუშვა კოკის პირულად, თითქმის დაბნელდა. ელვა განშირდა. მუხილის ხმა შეუწყვეტლად მოისმოდა.

შეკრად თვით ღიოსკორის თავზე დაიელვა და მოისმა საშიში ქუხილი. შიშისაგან დაიყვირეს მხედრებმა და დაეცნენ მიწაზე. როცა ცოტა ხნის შემდეგ გამოიფხიზლეს მათ, განხედ-გამოიხედეს და ცოტა მოშორებით დაინახეს ღიოსკორის გვამი: მეხი პირდაპირ თავზე დასცემოდა მას.

ამ მოულოდნელ მა სიკვდილმა ისე შეაშინა ცრუმორწმუნე რომაელები, რომ ისინი გაექანენ ქალაქში და ღიოსკორის გვამის წაღება კი დაავიწყდათ.

ქალაქში კიდევ სხვა სანახავი იხილეს მათ. მეხისაგან გაჩენოდა ცეცხლი კონსტანტინის სახლს და იწოდა. შოველი მხრიდგან მოგროვებულიყენენ მხედრები, რომ ცეცხლი გაექროთ, მაგრამ ვერაფერს ვერ შეელოდნენ. ძლიერი ქარისა გამო სახლი ისე იწოდა, თითქო ჩაღაო. ამ დროს წვიმაც განგებ გადაიდო. ნახევარი საათის განმავლობაში ამ მშვენიერი შენობისაგან დაჩხა მხოლოდ დამწვარი კედლები, კონსტანტინის მოსამსახურეებმა ძლიესლა გამოასწრეს სახლიდგან. ისინი გონზე მოვიდნენ, თავის ბატონს დაუწყეს ძებნა, მაგრამ ვერსად ვერ ნახეს იგი: თურმე კონსტანტინე ერთად დამწვარიყო.

X

მარიშხალიანი ღამე შეიცვალა მშვენიერი ღლით; ყველა მოქალაქეებმა თავისუფლად ამოიხრეს. კონსტანტინის დამწვარ სახლთან მოიყარა თავი ხალხის გროვამ; სახლს კიდევ ეკიდებოდა ცეცხლი და კვამლი აღიოდა. აქვე ეგდო დასახირობული და დამწვარი გვამი კონსტანტინისა. ხალხი შესცქეროდა ყოველივე ამას და ჩუმათ ამბობდა: «ქვეშაბრტად დიდ არს ღმერთი ქრისტიანებისა!»

— რა შემთხვევა ღიოსკორს?—ეკითხებოდა ხალხი მხედრებს. მხედრებმა უამბეს ხალხს ღიოსკორის მოულოდნელი გარდაცვალება, რომლის მოწამენიც თავად იყვნენ.

— ასე დაისაჯენ ისინი, რომელთაც დახოცეს მოწამეები, — სთქვა ბალენტინამა, მოხუცმა და პატივცემულმა მოქალაქემ. — იგივე შეიძლება დაგვემართოს ჩვენც, თუმცა პატივს არა ვსცემთ მოწამეების გვამსად არიან მათი გვამები?

— სასჯელის ადგილზე, — მიუგეს მას.
— მაშ წავიდეთ და მოვასვენოთ ისინი ქალაქში.

შველანი წავიდნენ ქალაქს გარედ. აქედგან მოწამეების გვამი დიდის ამბით შემოასვენეს ილიოპოლში და დასაფლავეს კარგს ადგილას. მათ სჯულსადაც, გალენტინამა შემდგეში, როცა ზოინაოლა, აღაშენა ეკლესია, სადაც მრავალნი ავადმყოფნი იღებდენ კურნებას.

წმიდა ეკლესიამ შარვარა და იუდიანა შერიცხა წმიდანებთა შორის და მათ ხსენებას ყოველწლობით დღესასწაულობს 4 დეკემბერს.

შ ი ნ ა ა რ ს ი: ოფი. ნაწ. შროგრაძმა დღესასწაულობისა საქართველოს საქსარსოში 900 წლის რუსთა მიერ ნათლისღების მიღებიდგან შესრულებისა. — საქართველო-იმერეთის სინოდ. კანტორისაგან. — არა ოფიციალური: სადა სჯობს სამეგრელოს ოთხ-კლასიანი სასულიერო სასწავლებლის დაბინაება? — საქართველოს საქსარსოსის ეკლესიების და მონასტრების დათვალიება მისი მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობის მთავარეპისკოპოსის, საქართველოს ექსარსოსის პალადაისგან. — ხაჯი ამბები და შენიშვნები. — ცსაკვება წმ. მარტოქუდთ-სწორის ვლადიმერისა. — მოწამე სარწმუნოებისათვის.

რედაქტორი და გამომცემელი დეგ. დ. ღამბაშიძე. *Дов. цензурою Кутаись, 28 Июня 1888 г.*

საკუთარი ო სწრაფ-მბეჭდავი რედაქციისა.